

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Mgr. Pavla Krejčího, Ph.D: *Toponymické komponenty v českej, chorvátskej, srbskej a bulharskej frazeológii*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019. 353 s.

Habilitačná práca o porovnávacom výskume českej, chorvátskej, srbskej a bulharskej frazeológie, ktorú Mgr. Pavel Krejčí, Ph.D, predkladá ako svoj habilitačný spis, nepredstavuje iba analýzu jedného výseku frazeológie podľa dominantného konštrukčného komponentu, ale prináša tiež detailnú, chronologicky spracovanú charakteristiku koncepcií jednotlivých frazeologických škôl a vyčerpávajúci súpis frazeologických a frazeografických publikačných výstupov v českom, slovenskom a južnoslovanskom priestore.

Pre porovnávací frazeologický výskum a takisto z hľadiska metodicko-interpretačných postupov pri výučbe frazeológie v rámci vysokoškolskej prípravy slavistickej a translatickej zameraných študijných programov pokladám za osobitne prínosnú prvú kapitolu (TEORIE FRAZEOLOGIE, s. 10 – 86). Autor tu totiž neprináša iba elementárnu deskripciu sledovaných frazeologických koncepcií, ale prostredníctvom genézy a vzájomnej konfrontácie upriamuje pozornosť na ich najvýraznejšie asymetrické prvky. Vo viacerých prípadoch zaujíma kritické stanovisko tak k teoreticko-metodologickým východiskám pertraktovaných frazeologických škôl a ich reprezentantov, ako aj nimi prezentovanej produkcie. K tomuto typu zistení patrí habilitantovo upozornenie na disproporciu medzi titulom a reálnou obsahovou náplňou publikácie A. Menacovej s názvom *Hrvatska frazeologija* (2007), ktorá nie je syntetizujúcou monografiou (ako by z názvu mohlo vyplývať), ale súborom autorkiných, v rôznych časových úsekoch publikovaných štúdií (s. 14). Rovnako pregnantne a so znalosťou problematiky v širšom slovanskom, miestami i neslovanskom kontexte (napríklad v prehľade publikačných výstupov nemeckej a albánskej proveniencie zameranej na západoslovanský a južnoslovanský areál, pri charakteristike mannheimského frazeologického prúdu a pod.) komentuje vývinové fázy a smerovanie frazeologickej teórie a frazeografickej praxe v analyzovaných areálových reláciách. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, či viackritériovosť pri hodnotení kľúčových otázok frazeológie, ako napríklad nejednotné vymedzenie hraníc, teda aj predmetu výskumu, no predovšetkým nesystémovosť a rozkolísanosť pojmoslovia nie sú dostatočným dôvodom, prečo je

diskutabilné pomenovať individuálne bádateľské prístupy bulharských lingvistov zastrešujúcim názvom „bulharská frazeologická škola“ (s. 71).

V druhej časti práce (VLASTNÍ JMÉNA /ONYMA, PROPRIA/, s. 87 – 113) sa Pavel Krejčí v krátkosti zmieňuje o problematike vlastných mien z hľadiska translatologického, slovnodruhového a terminologického. Väčší priestor venuje pojmoslovnej a obsahovej stránke troch typov bioným, konkrétne zooným, fytoným a etnoným, čo je prirodzeným vyústením habilitantovho štúdia teoretických prác i prakticky orientovaných (aplikovaných, empirických) publikačných výstupov, ktorých autori spomínané pomenovacie modely analyzovali. Z jeho hodnotiacich a kritických komentárov sporných tried vlastných mien jednoznačne vyplýva, že sa v danej problematike veľmi dobre orientuje, preto výstižne poukazuje na neuralgické body a kontradiktórne klasifikačné kritériá pri definíciách zooným, fytoným a etnoným z hľadiska onymickej nominácie. Habilitant ponúka veľmi solídny prehľad, ako dané bionymá interpretujú známi i menej známi bádatelia, a to nielen v odbornej literatúre z oblasti onomastiky, ale tiež iných lingvistických disciplín, ako aj vo výkladových lexikografických a encyklopedických dielach. Touto pasážou práce Mgr. Pavel Krejčí, Ph.D, v podstate poukázal na skutočnosť, že v (južno)slovanskej onomastickej terminológii nie sú doposiaľ uspokojivo a jednoznačne vyriešené niektoré základné otázky odborného pojmoslovia. Keďže kategoriálnou funkciou vlastných mien je spoločensky podmienená identifikácia, je na mieste otázka, čím by bolo možné odôvodniť ambivalentné posudzovanie triedy etnoným v bulharskej, ale aj v ruskej alebo francúzskej onomastickej teórii. Nemožno tu brať do úvahy hľadisko sociolingvistické, psycholingvistické, prípadne argumentovať extralingvistickými faktormi? Alebo treba daný stav pokladať iba za otázku jazykového úzu?

Jadro posudzovaného textu tvorí podrobná charakteristika českých, chorvátskych, srbských a bulharských frazém, v ktorých komponentovom obsadení sa vyskytujú rôzne typy toponým (s. 114 – 250). Širšie ponímanie predmetu frazeológie umožnilo habilitantovi klasifikovať a opísať celú škálu konštrukčných typov slovných a tiež ustálených vetných spojení s toponymickou zložkou. Do výskumu tak mohol zahrnúť nielen tzv. vlastné frazémy, ale aj frazeotextémy. Rozhodnutie uprednostniť širšie delimitačné kritérium českej teórie frazeológie pokladám za viac ako relevantné, lebo práve ono mu umožnilo k sledovanému typu vlastných mien v českej a južnoslovanskej frazeológii pristúpiť komplexne a detailne ho analyzovať z aspektu konštrukčného, sémantického, typologického, ako aj z hľadiska

motivácie a podľa bázy vzniku. V tejto časti práce je evidentná snaha autora o systematický a precízny prístup k predmetu výskumu, lebo iba na základe takto zvoleného pracovného postupu mohol prezentovať mimoriadne minucióznu klasifikáciu získaného súboru frazém, ktorá pozostáva z 57 onomaziologických kategórií (s. 267 – 269). Dr. Krejčí svoje zistenia formuluje jasne a zreteľne, v 8. (Typologický aspekt, s. 274 – 289) a 9. podkapitole (Aspekt pôvodu, s. 289 – 300) ilustruje percentuálne zastúpenie jednotlivých typov toponým v porovnávaných jazykoch v prehľadných kruhových, tabuľkových a stĺpcových grafoch.

Pre porovnávací česko-slovensko-južnoslovanský výskum je predložený text prínosom z hľadiska viacerých lingvistických a spoločenskovedných disciplín, keďže nezahŕňa iba frazeologickú, ale aj onymickú a komparatívno-kontračnú dimenziu, ktoré sa navzájom prelínajú. Habilitant skúma jazykový materiál z hľadiska synchronie aj diachronie, pri jeho interpretáciách uplatňuje interdisciplinárny prístup, pričom dôsledne aplikuje najmä metódu komponentovej analýzy a získané dáta o prítomnosti toponým v jednotlivých frazeologických fondoch dokladá tiež prostredníctvom štatistickej metódy. Zvolené pracovné postupy hodnotím ako adekvátne. Jazyková a citačná stránka textu je na požadovanej úrovni.

Habilitačná práca Mgr. Pavla Krejčího, Ph.D, je prirodzeným vyústením jeho dlhodobého záujmu o otázky slovanskej frazeológie, ktorej sa systematicky venuje takmer štvrtstoročie¹. Tento dlhodobý záujem o frazeologickú problematiku sa zákonite premietol aj do formulačnej a vedecky fundovanej úrovne posudzovaného textu.

Konštatujem, že habilitačná práca *Toponymické komponenty v českej, chorvatskej, srbskej a bulharskej frazeológii* spĺňa všetky požiadavky, ktoré sú štandardne kladené na úroveň habilitačných prác v danom odbore.

V Bratislave 29.06.2020

prof. PhDr. Mária Dobříková, CSc.

Katedra slovanských filológií
Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

¹ Po prvýkrát v práci *Frazeologie a idiomatika v chorvatských publicistických textech* (1996).